

PÅ KONFERENS

Vissa saker pratar man inte om

Välkommen på Handelshögskolornas etik-konferens. Här är uppförandekoden.

Vi åker till Berlin och tar plats i en byggnad designad och använd för representation i det forna Östtyskland. Vi känner historiens vingslag. Numera är byggnaden kulturmärkt och hem för våra värdar, European School of Management & Technology (ESMT), en privat handelshögskola finansierad av de stora tyska företagen.

ESMT är värd för den 27:e årliga konferensen för nätverket för de företagsekonomer i Europa som forskar om etik och hållbar utveckling, The European Business Ethics Network (EBEN).

Förutom EBEN finns bilmärken och stora konsultbyråer på plats och sätter agendan. Vi hittar ett av världens fem största mejeriföretag. Vi hittar en tidskrift som heter "Business Compliance" där företag ingår i redaktionsrådet.

Första dagens två inledande föredrag avhandlar europeiska hållbarhetsstrategier och europeiseringen av hållbara policyer. Föredragshållarna är vita män. Publiken och en manlig konferencier ställer frågor. Det slås fast att många stora företag gör ett gediget arbete för att stödja mänskliga rättigheter.

Publiken frågar om förnybara energikällor. Vi får höra att hållbar utveckling är oerhört viktigt för handelshögskolor eftersom dessa numera rankas efter dimensionen hållbar utveckling.

Den efterföljande paneldiskussionens sex deltagare är vita män. Det finns en aktiv kvinna i salen, hon har som uppgift att gå runt med en mikrofon till de åskådare som vill ställa frågor.

UNDER DISKUSSIONEN kommer FN:s så kallade millenniemål upp och budskapet vi får höra är: "Great achievements made". Ett intryck varken vi eller FN delar. Från prognosen att ungefär 85 procent av världens befolkning lever i fattiga delar av världen år 2050 följer utsagan att "they don't recognize their role" vad gäller den hållbara utvecklingen och att "vårt", d.v.s. Europas, ansvar är att hjälpa de underutvecklade länderna och människorna att växa.

Den agenda som växer fram här är en implementeringsagenda. Lösningarna finns, nu gäller det bara att agera. Företag måste i större utsträckning ingå i konkreta partnerskap med städer och stater, sågs det.

Tanken att många fattiga länder har en väl fungerande social samvaro och ordning, att de är ekologiskt mer hållbara än rika länder och har mängder av radikalt annorlunda ekologiska och sociala vägar på gång (men som slås sönder genom internationella handelsavtal, stöd från Internatio-

Företrädare för västeuropeisk kapitalism, dess koloniala historia och vita, äldre män i mörka kostymer.

TOMMY JENSEN
OCH JOHAN SANDSTRÖM
är professorer i företagseko-
nomi vid Stockholms uni-
versitet respektive Luleå
tekniska universitet.

nella valutafonden och Världsbanken) verkar inte finnas på världskartan för panelen.

Brundtlandrapporten från 1987 är ett obligatoriskt inslag bland hållbarhetsintresserade företagsekonomer. Rapporten betonar vikten av en treenighet mellan det sociala, miljön och det ekonomiska. När de är i balans så har vi hållbarhet. Forskning om hållbar utveckling som görs utanför handelshögskolorna av ekologer, humanekologer, kulturgeografer och andra kritiska samhällsvetare visar att den här treenigheten är problematisk. I värsta fall handlar det om ren greenwashing, i bästa fall är det hållbar utveckling light.

En av oss räcker upp handen och frågar panelen hur de ser på kapitalismen, dess förhållande till mänskliga rättigheter, global social rättvisa och miljöförstöring. Tystnaden breder ut sig.

Forskarna i publiken skruvar lite på sig i stolarna och viskande samtal bryter ut mellan en del. Vi tolkar reaktionen som en blandning av "vilken korkad fråga, det finns inget alternativ till kapitalismen" och "vilken ovilja det finns bland föredragare och panelexperter att sätta kapitalism under en kritisk lupp, att tänka sig kapitalismen som ett systematiskt problem".

Vi har så här långt hört en diskussion där delvis stora, allvarliga ord har dryftats, men vi börjar förstå att gränsen för kritiken, och "the bottom line" för agendan, går vid det kapitalistiska systemet som sådant. Treenigheten är en chimär. Det sociala och det miljömässiga underordnas den kapitalistiska ekonomins trossatser.

Den pampiga aulan besöker vi inte igen, trots att en dag återstår av konferensen. Det känns som att vi blivit nedmalda av kapitalismens ideologi och anda, helt klart värdig dess tidigare antagonist kommunismen.

Som vi gjort många gånger förr gällande EBEN-konferenser svär vi på att aldrig komma tillbaka. Eller så är det just det vi ska göra, om och om igen, beväpnade med frågor om kapitalismen, om maktrelationer, om exkluderandet av de Andra rösterna och om feltänket i att sätta ekonomin före miljön och samhället. ■